

Yerin Hafızası, Hafızanın Yeri: Bornova Meydanı ve Dönüşümü

Hümeysra Birol¹

Toplumsal yaşamın önemli mekânları olan meydanlar, tarihsel ve işlevsel niteliklerinin ötesinde, paylaşılan ve çoğalan anlamları ile toplumsal hafızanın mekânsal izlerini barındırmaktadır. Birey ve toplulukların deneyim ve anıları ile anlam bulan meydanları kent bütününde önemli kılan bir diğer unsur, yer ve yaşamın birbirini biçimlendirme ve dönüştürme gücü ile yeniden biçimlenmeleridir. Bu dönüşümün yarattığı döngüde meydanların fiziksel, sembolik ve işlevsel anlamı yeniden üretilirken, toplum ve toplumun kent ile ilişkisi de yeniden şekillenmektedir. Ancak bu süreç kimi zaman yerin hafıza mekânı niteliğini güçlendirmekte, kimi zaman ise zayıflamasına ve hatta silinmesine neden olmaktadır. Oysa kent kimliğinin ve toplumsal yaşamın önemli bileşenlerinden olan meydanların hafıza mekânı niteliklerinin sürdürülmesi, birey ve toplulukların fiziksel ve toplumsal çevreleri ile ilişkisini sürdürebilmeleri için önemlidir. Bu yaklaşımla kurgulanan çalışma, Bornova Meydanı'nın zamansal döngüsünü fiziksel ve toplumsal dinamikler üzerinden tanımlamaktadır. Öte yandan, dönüşen meydanın toplumdaki etkisini, silinen/üretilen anıları ve hafıza mekânı olarak yeniden şekillenmesini tartışmaktadır.

The Place of Memory, The Memory of Place: Bornova Square and Its Transformation

Public squares, as vital arenas of urban life, transcend their historical and functional roles by embodying shared and evolving meanings that leave spatial imprints of collective memory. Their significance within the urban fabric lies not only in the memories and experiences of individuals and communities but also in the reciprocal relationship between place and everyday life and its mutual capacity to shape and transform one another. Within this cyclical process of transformation, the physical, symbolic, and functional meanings of squares are continually reproduced. Simultaneously, the relationship between society and the urban environment is reshaped. However, this process can sometimes strengthen the site's role as a memory site, or conversely, it can lead to the weakening or even erasure of its mnemonic function. Nevertheless, preserving the memory-related attributes of squares—an essential component of urban identity and social life—is essential for maintaining the connection between individuals, communities, and their physical and social surroundings. Adopting this

¹ Dokuz Eylül Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, Restorasyon Anabilim Dalı, İzmir/Türkiye, ORCID ID:0000-0002-2941-7702, E-mail:humeysra.akkurt@gmail.com

perspective, the present study examines the temporal evolution of Bornova Square by analyzing the physical and social dynamics that shape it. Furthermore, it explores the impact of its transformation on collective memory, the erased or produced memories, and its reshaping as a site of memory.